

Stavovi studenata fizioterapije o eutanaziji

Bradač, Kristijan

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:532996>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

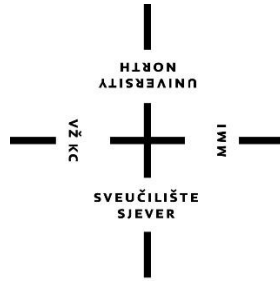
Sveučilište Sjever

Završni rad br. 064/FIZ/2021

Stavovi studenata fizioterapije o eutanaziji

Kristijan Bradač, 3150/336

Varaždin, rujan 2021. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za fizioterapiju

Završni rad br. 064/FIZ/2021

Stavovi studenata fizioterapije o eutanaziji

Student

Kristijan Bradač, 3150/336

Mentor

Anica Kuzmić, mag. physioth

Varaždin, rujan 2021. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za fizioterapiju		
STUDIJ	preddiplomski stručni studij Fizioterapija		
PRISTUPNIK	Kristijan Bradač	JMBAG	0336030397
DATUM	06.09.2021.	KOLEGIJ	Fizioterapija I
NASLOV RADA	Stavovi studenata fizioterapije o eutanaziji		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Attitudes of physiotherapy students about euthanasia		
MENTOR	Anica Kuzmić, mag.physioth	ZVANJE	predavač
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. Valentina Novak, mag.med.techn., pred., predsjednik		
	2. Anica Kuzmić, mag. physioth. pred. mentor		
	3. prof.dr.sc. Goran Kozina, član		
	4. Jasminka Potočnjak, mag.physioth., pred., zamjenski član		
	5.		

Zadatak završnog rada

BROJ	064/FIZ/2021
OPIS	Eutanazija je uvijek vezana uz temeljno ljudsko pravo, a to je pravo na život. U Republici Hrvatskoj eutanazija nije zakonski dozvoljena već predstavlja kazneno djelo. Protivnici eutanazije smatraju da je alternativa za pacijenta sa nepovoljnom dijagnozom hospicij, odnosno palijativna medicina i palijativna skrb. Cilj istraživanja bio je pronaći odgovor na pitanje u kojoj su mjeri studentice i studenti fizioterapije upoznati sa pojmom eutanazije i koji su njihovi stavovi. Istraživanje je provedeno na uzorku od 102 ispitanika anonimnom online anketom. Rezultati ankete ukazuju da su stavovi ispitanika vrlo podjeljeni.

ZADATAK URUČEN 07.09.2021.

Anica Kuzmić

ZAHVALA

Puno zahvaljujem svim profesorima studija fizioterapije, a naročito mojoj poštovanoj mentorici Anici Kuzmić mag. physioth koja je pratila i pomagala mi u cijelom postupku izrade završnog rada. Isto tako zahvaljujem svim kolegicama i kolegama koji su sudjelovali u anketi koja je sastavni dio ovog rada.

SAŽETAK

U povijesti pod pojmom eutanazije podrazumijevala se blaga smrt uz pomoć liječnika kako bi se umirućem pacijentu ublažili bolovi i patnja. Postoji više vrsta eutanazije: aktivna, pasivna, dobrovoljna, nedobrovoljna, direktna, indirektna, „ubojstvo iz milosrđa“, oporučna i dr. Praktičnu primjenu eutanazije susrećemo u svim vremenima i kod svih naroda. Poznato je da su i civilizirani narodi eutanazirali deformiranu djecu i ubijali ratne zarobljenike. U 20. st. eutanazija ima sve više pristaša u anglosaksonskim zemljama, a najviše u Velikoj Britaniji i Sjedinjenim Američkim Državama. Masovne eutanazije nažalost prihvaćene su od strane Hitlera što je utvrđeno Nürnberškim procesom gdje je osuđena grupa nacističkih liječnika zbog počinjenja ratnog zločina. Zbog takve zloupotrebe eutanazije dugo je vremena blokirana svaka rasprava o eutanaziji. Kada se radi o životu čovjeka kao jednoj od najvećih vrijednosti, a u vezi sa pitanjem eutanazije potrebno je pronaći pravna, ali i moralna rješenja te dvojbe. Treba li aktivnu eutanaziju i dalje kažnjavati kao ubojstvo ili kao pomoć pri samoubojstvu kada bolesnik sam izvršava eutanaziju, ali sredstvima koje mu priprema medicinsko osoblje ili ju treba tretirati kao privilegirano ubojstvo. Kod pasivne eutanazije treba li kažnjavati nepružanje medicinske pomoći od strane medicinskog osoblja ili ih osloboditi od odgovornosti. Većina država ne vodi računa u kaznenom zakonodavstvu o eutanaziji pa eutanaziranje kažnjava kao i svako drugo ubojstvo. Manji broj kaznenog zakonodavstva prihvaća eutanaziju i ne kažnjava onoga tko pomaže drugome izvršiti eutanaziju dok jedan dio kaznenog zakonodavstva zemalja ubojstvo na zahtjev blaže kažnjavaju. Eutanazija je uvijek vezana uz temeljno ljudsko pravo, a to je pravo na život. U Republici Hrvatskoj eutanazija nije zakonski dozvoljena već predstavlja kazneno djelo. Protivnici eutanazije smatraju da je alternativa za pacijenta sa neizlječivom bolesti hospicij odnosno palijativna medicina i palijativna skrb. Cilj istraživanja bio je pronaći odgovor na pitanje u kojoj su mjeri studentice i studenti upoznati sa pojmom eutanazije i koji su njihovi stavovi. Istraživanje je provedeno na uzorku od 102 ispitanika anonimnom online anketom. Rezultati ankete ukazuju da su stavovi ispitanika vrlo podjeljeni. Razlog tomu može biti mladost anketiranih ispitanika gdje pokazuju da nemaju potpuno jasne stavove o ovako zahtjevnoj temi.

KLJUČNE RIJEČI: eutanazija, palijativna medicina, studenti

ABSTRACT

Historically, euthanasia has meant mild death with the help of a doctor to alleviate pain and suffering for a dying patient. There are several types of euthanasia: active, passive, voluntary, involuntary, direct, indirect, "murder out of mercy", testamentary, etc. The practical application of euthanasia is found at all times and in all nations. It is well known that civilized nations also euthanized deformed children and killed prisoners of war. In the 20th century, euthanasia had more and more supporters in the Anglo-Saxon countries, and mostly in Great Britain and the United States. Mass euthanasias were unfortunately accepted by Hitler as established by the Nuremberg Trials where a group of Nazi doctors were convicted of committing a war crime. Due to such abuse of euthanasia, any discussion on euthanasia has been blocked for a long time. When it comes to human life as one of the greatest values, and in connection with the issue of euthanasia, it is necessary to find legal and moral solutions to this dilemma. Should active euthanasia continue to be punished as murder or as an aid to suicide when the patient performs euthanasia alone but by means prepared by medical staff or should it be treated as privileged murder. In the case of passive euthanasia, should non-provision of medical care by medical staff be punished or exempt from liability. Most states do not take euthanasia into account in criminal law, so euthanasia is punishable like any other murder. Fewer criminal laws accept euthanasia and do not punish anyone who helps another to perform euthanasia, while one part of the criminal law of the countries less leniently punishes murder on demand. Euthanasia is always linked to a fundamental human right, and that is the right to life. In Croatian Republic, euthanasia is not legally allowed but is a criminal offense. Opponents of euthanasia believe that the alternative for a patient with an incurable disease is hospice, that is palliative medicine and palliative care. The aim of the research was to find an answer to the question of the extent to which students are familiar with the concept of euthanasia and what their attitudes are. The survey was conducted on a sample of 102 respondents by an anonymous online survey. The results of the survey indicate that the attitudes of the respondents are very divided. The reason for this may be the youth of the respondents, where they show that they do not have completely clear views on such a demanding topic.

KEY WORDS: euthanasia, palliative medicine, students

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. DEFINICIJA I POVIJEST EUTANAZIJE	2
2.1. Definicija.....	2
2.2. Povijest.....	2
3. VRSTE EUTANAZIJE.....	3
3.1. Aktivna eutanazija.....	3
3.2. Pasivna eutanazija	4
3.3. Dobrovoljna eutanazija	4
3.4. Nedobrovoljna eutanazija.....	4
3.5. Direktna eutanazija.....	5
3.6. Indirektna eutanazija	5
3.7. „Ubojstvo iz milosrđa“	5
3.8. Oporučna eutanazija.....	5
3.9. Ekonomska eutanazija.....	5
3.10. Kriminalna eutanazija	6
3.11. Eugenička eutanazija.....	6
4. EUTANAZIJA DEFINIRANA ZAKONIMA.....	6
4.1. Nizozemska	7
4.2. Sjedinjene Američke Države.....	7
4.3. Belgija	7
4.4. Švicarska	8
4.5. Hrvatska	8
5. HOSPICIJ	9
6. CILJEVI ISTRAŽIVANJA	10

7. ISPITANICI I METODE RADA.....	11
8. REZULTATI.....	12
9. RASPRAVA	27
10. ZAKLJUČAK.....	30
11. LITERATURA	31
POPIS GRAFIKONA	33
PRILOZI	34

1. UVOD

Pojam eutanazije potiče još iz stare grčke (grč. *εὐθανασία*: lijepa smrt), a pod njim se podrazumijevalo bezbolnu prirodnu smrt, a ne namjerno izazvanu smrt. Eutanazija znači okončati život pacijenta prema određenim principima i pod određenim okolnostima u kojima medicina ne može izliječiti ili osigurati dostojanstven život. Postoji više vrsta eutanazije. Najčešća podjela je na dobrovoljnu eutanaziju koja uključuje pristanak osobe koja se eutanazira, nedobrovoljnu eutanaziju i protuvoljnu eutanaziju. Prema drugoj podjeli eutanazija može biti aktivna i pasivna. Treća podjela je na direktnu eutanaziju (sa namjerom uzrokovanja smrti) i indirektnu eutanaziju (sa namjerom ublažavanja boli) [1].

Uz to, u zemljama u kojima je eutanazija legalna, pojam se može definirati različito. Na primjer, u kaznenom zakonu Belgije eutanazija se definira kao ubijanje pojedinca na njegov / njezin zahtjev [2]. Pravni aspekti koncepta eutanazije također se uvelike razlikuju od države do države. Neke države eutanaziju svrstavaju u zasebna i neovisna kaznena djela. Dobrovoljna eutanazija kategorizirana je kao kazneno djelo s olakšavajućim okolnostima. Te su zemlje Njemačka, Italija, Švicarska, Poljska, Danska, Austrija, Grčka, Rumunjska, Island, Urugvaj, Norveška i Finska. U Nizozemskoj i Belgiji eutanazija je legalna. Neke zemlje s nereformiranim zakonima o eutanaziji smatraju to "namjernim ubojstvom" i u skladu s tim kažnjavaju. Te su zemlje Francuska, Argentina, Sjedinjene Američke Države (osim Oregon) i Turske [2]. U povijesti medicinske etike prva poznata legalna eutanazija izvršena je u Australiji 1995 godine. U sudskoj praksi poznata je oslobađajuća presuda doktoru Jacku Kevorkianu, američkom liječniku koji je vršio pasivne eutanazije [3].

Eutanazija je utjecala na razvoj biomedicinske etike. Od vremena Hipokrata u medicinskoj etici staroga doba pa sve do današnjeg dana odnos prema eutanaziji nije se u bitnom promjenio. Rečenica iz Hipokratove zakletve: "Nikome neću, makar me za to i molio, dati smrtonosni otrov, niti ću mu za nj dati savjet" [3], stotinama godina koristila je kao izričita zabrana eutanazije i bilo koje pomoći liječnika pri umiranju. U današnje vrijeme stavovi o eutanaziji se u bitnom mijenjaju. Slobodno možemo reći da je jedna od karakteristika takozvane nove medicinske etike odnosno bioetike dobronamjeren odnos prema eutanaziji [3]. U ovom radu ispitat ćemo znanje, mišljenja i stavove studenata fizioterapije o eutanaziji.

2. DEFINICIJA I POVIJEST EUTANAZIJE

Vrlo je teško definirati pojam eutanazije. Eutanazija obuhvaća i izravna ubojstva ljudi u ne terminalnim životnim fazama, ali isto tako eutanazijom se naziva i proces umiranja isključivanjem medicinskih uređaja.

2.1. Definicija

Iz naprijed navedenog jasno proizlazi da se pojam eutanazije koristi vrlo različito i u različite svrhe pa je gotovo nemoguće sve njegove primjene definirati u jednoj definiciji. Sama riječ eutanazija potječe iz grčkog jezika, a sastoji se od dvije riječi eu (ευ) što znači dobro, lijepo, lako i thanatos (θάνατος) što znači smrt. Iz te dvije riječi možemo iščitati pojam- dobra ili blaga smrt [4].

Definicija eutanazije prema rječniku hrvatskog jezika je: „kazeneno djelo oduzimanja života na lak i bezbolan način neizlječivom bolesniku ili osobi u bezizglednom stanju“. Prema rječniku stranih riječi ima 3 značenja i označava se kao: laka smrt, ublažavanje boli pomoću narkotika i usmrćivanje neizlječivo bolesnih. Najkraće bi se moglo reći da je eutanazija čin ili propust sa nakanom prouzrokovanja smrti [4].

Pojam eutanazije postepeno je gubio svoje prvobitno značenje blage smrti pa se danas upotrebljava vrlo različito. Stvorena je terminološka zbrka koja može dovesti, a i dovodi do nesporazuma. Iz tih razloga stvoreni su novi pojmovi poput aktivne i pasivne, dobrovoljne i nedobrovoljne, oporučne, ekonomske itd. Time smo dobili i nekoliko vrsta, ali i podvrsta eutanazije koje ponovo unose pomutnju u cijelu priču koja bi se kao takva lako mogla zloupotrijebiti [4].

2.2. Povijest

Eutanazija je pojam novog vremena, ali njezinu praktičnu primjenu susrećemo u svim vremenima i kod svih naroda. Mnogi su narodi u povijesti kako bi izbjegli tjeskobe umiranja, zbog neizlječivosti, dostojanstva umirućeg, ali i zbog ekonomskih razloga starce na različite načine usmrćivali, prepuštajući ih gladi, gušili, žive zakapali, ostavljali divljim zvijerima. Tu je bilo puno pohlepe zbog imovine, a i drugih egoističkih razloga. U grčkom, a i rimskom carstvu eutanazija je imala dosta pobornika, najviše među filozofima i piscima, ali ipak najmanje među liječnicima. Iz povijesti je poznato da su i civilizirani narodi eutanazirali deformiranu djecu i ubijali ratne zarobljenike. Prvi pristalice eutanazije novoga vijeka su filozofi: T. More (1478-1535. g.) i F.

Bacon (1561-1626. g.). Među filozofima i piscima najveći pristalice eutanazije su: Michel de Montaigne, W. Shakespeare, Ch. Montesquieu, F. Voltaire, G. Maupassant, M. Maeterlinck [5].

U 20. st. eutanazija ima sve više pristaša u anglosaksonskim zemljama, a najviše u Velikoj Britaniji i Sjedinjenim Američkim Državama. U Njemačkoj prije Drugog svjetskog rata predloženi su nacrti zakona o eutanaziji, ali su isti i odbijeni. Pravnik K. Binding i psihijatar A. Hoche 1927. g. pišu knjigu u kojoj predlažu eutanaziju svih nekorisnih ljudi a naročito mentalnih bolesnika i invalida. Nažalost ideje je prihvatio Hitler pa je 1939. godine tajnim a 1941. i javnim nalogom likvidirao na različite načine 270 tisuća nevinih ljudi. Nürnberškim procesom osuđena je grupa nacističkih liječnika za počinjenje ratnog zločina jer su po izričitoj Hitlerovoj naredbi eutanazirali stotine tisuća ljudi. Zbog takvog nehumanog postupanja dugo je vremena blokirana svaka rasprava o eutanaziji [5].

Kroz svoju povijest Katolička Crkva se protivila eutanaziji. 1940. g. papa Pio XII. donosi dekret kojim traži od javne vlasti da ne ubija one koji nisu počinitelji zločina kažnjivog smtnom kaznom kao i one koji imaju fizičke ili psihičke mane [5].

3. VRSTE EUTANAZIJE

Kada govorimo o eutanaziji mi zapravo govorimo o ljudskom životu i umiranju kao njegovom sastavnom dijelu. U literaturi su najčešće tri podjele eutanazije. Prva podjela je prema uzroku smrti gledajući na činjenje ili propust (aktivna ili pasivna). Druga i to s obzirom na postojanje jasno izražene volje odnosno pristanka pacijenta (dobrovoljna i nedobrovoljna). Treća podjela je gledajući namjeru prestanka života ili sa ciljem rješavanja boli (direktna i indirektna) [1].

3.1. Aktivna eutanazija

Najjednostavnije možemo aktivnu eutanaziju definirati kao prekid ljudskog života uz pomoć određenih supstanci, dakle aktivna eutanazija je počinjena nekim aktivnim činom. Prema naprijed navedenom aktivna eutanazija se može definirati kao čin ili radnja izvršena na pacijentu naročito u kasnom stadiju bolesti kojim prijevremeno okončava život na bezbolan način, davanjem lijekova, isključenjem aparata ili prestankom hranjenja. Aktivna eutanazija prema navedenom podrazumijeva konkretnu ljudsku radnju kojom se eutanazijski usmrćuje bolesnik. To znači da postoji namjera liječnika da izvrši eutanazijski čin i usmrti bolesnika [6].

Ovdje se pojavljuje i pojam pozitivne eutanazije koji podrazumijeva samu eutanazijsku radnju koja je smrtonosna zbog činjenja ili propusta nekog čina. Takva pozitivna eutanazija je zabranjena a samim time i kažnjiva u najvećem broju zemalja [7].

Kako bi bili još precizniji možemo reći da se bolesnik može aktivno eutanazirati, dakle radnjom ili propustom. U slučaju radnje smrt je prouzročena istom, za razliku od propusta gdje smrt nije sprečena. U literaturi su poznate i podvrste aktivne eutanazije i to aktivna dobrovoljna i aktivna nedobrovoljna. Bitna razlika između dobrovoljne i nedobrovoljne eutanazije je u zahtjevu ili izostanku zahtjeva pacijenta što konkretno znači da do aktivne dobrovoljne eutanazije dolazi na izričiti zahtjev pacijenta, a aktivne nedobrovoljne eutanazije dolazi bez izričitog zahtjeva pacijenta [6].

3.2. Pasivna eutanazija

Kod pasivne eutanazije radi se o propustu odnosno o namjernom prekidanju pružanja pomoći liječnika pacijentu da bi ga se održalo na životu [7].

Pomoć se ne propušta zato što je teška ili neugodna nego zato što se teško bolesnu osobu želi riješiti patnje.

3.3. Dobrovoljna eutanazija

Dobrovoljnu eutanaziju možemo definirati kao svjesnu izraženu volju pacijenta odnosno osobe nad kojom će se sam čin eutanazije izvršiti. Možemo reći da se radi o pružanju pomoći prilikom umiranja na zahtjev bolesnika, a suprotno tome je nedobrovoljna eutanazija kod koje tog zahtjeva kao ključnog elementa nema.

Nakon izraženog zahtjeva pacijenta ključna je uloga medicinskog osoblja da pomognu pacijentu koji se odlučio na dobrovoljnu eutanaziju.

3.4. Nedobrovoljna eutanazija

Nedobrovoljna eutanazija je nametnuta i izvršena bez pristanka osobe koja joj je podvrgnuta odnosno suprotno njezinim željama [7].

U nedobrovoljnu eutanaziju može se ubrojiti i ona eutanazija gdje se pristanak eutanazirane osobe izvodi iz njegove hipotetske volje ili se njegova volja zamjenjuje pristankom bližih članova njenih obitelji. U nedobrovoljnu eutanaziju spadaju i oni pacijenti koji nisu sposobni razumjeti izbor

između života i smrti i o tome izrekom odlučiti. Primjer takvih pacijenata su mala djeca koja su neizlječivo bolesna kao i ljudi koji su zbog raznih razloga izgubili sposobnost ovakve odluke [8].

3.5. Direktna eutanazija

Kod direktne eutanazije bitna je namjera usmrćivanja pacijenta za razliku od namjere ublažavanja boli, a čija je posljedica usmrćenje pacijenta [1].

3.6. Indirektna eutanazija

Indirektna eutanazija je skup postupaka smrtno bolensih ili umirućih pacijenata sa namjerom ublažavanja boli i patnje, a čija je posljedica skraćanje života [1].

3.7. „Ubojstvo iz milosrđa“

Isto se smatra eutanazijom u situaciji kada pacijent koji je podvrgnut toj vrsti eutanazije ne može samostalno i vlastito izraziti volju, ali se prethodno dok je bio pri punoj svijesti nije izjasnio niti za, ali niti protiv te eutanazije. U engleskom govornom području ta vrsta eutanazije poznata je kao „mercy killing“ [7].

Kada govorimo o „ubojstvu iz milosrđa“ bitno je za reći da mnogi autori smatraju da je aktivna dobrovoljna eutanazija vrlo slična ubojstvu iz milosrđa. Ako čovjek ima pravo okončati svoj život samoubojstvom onda bi isto tako i kao bolesnik imao pravo zatražiti eutanaziju. Valja napomenuti da u tom slučaju medicinsko osoblje priprema nužna sredstva za izvršenje postupka, a sam čin eutanazije izvršava bolesnik [7].

3.8. Oporučna eutanazija

Oporučna eutanazija je vrsta eutanazije koja se smatra anticipiranom naredbom. U Hrvatskom pravnom poretku ta vrsta eutanazije ne može zaživjeti jer Zakon o nasljeđivanju ne dozvoljava otvaranje oporuka za života oporučitelja, a u našem slučaju iskaz volje oporučitelja nakon smrti bio bi besmislen [6].

3.9. Ekonomska eutanazija

Ideja o ekonomskoj eutanaziji prvenstveno proizlazi iz ekonomske znanosti. Ekonomska eutanazija gleda čovjeka kao korisnog ili beskorisnog, kao teret za društvo, a njezini pristalice tu naročito navode stare invalidne i neizlječive ljude koji ničime ne doprinose društvu već su samo financijski i drugi teret društva što je po njima ekonomski neodrživo [6].

Ekonomska eutanazija promatra ljudsko biće kao broj u ekonomskom sustavu što je sa moralne točke gledišta krajnje neprihvatljivo.

3.10. Kriminalna eutanazija

Kriminalna eutanazija definira se kao bezbolno lišenje života koje zajednica smatra nepotrebnima ili opasnim, dakle kriminalna eutanazija je sredstvo društva kojim se društvo rješava njemu neželjenih osoba [6].

3.11. Eugenička eutanazija

Pojam eugenike postaje popularan u drugoj polovici 19. stoljeća, a eugenika smatra da svojstva neke populacije treba poboljšati i dovesti do što većeg razvoja na korist društva. Posljedica ovakvog razmišljanja je eugenička eutanazija koja je do krajnjih razmjera provođena u nacističkoj njemačkoj prije i za vrijeme Drugog svjetskog rata. Jedna od žalosnih činjenica je da je u eugeničkoj eutanaziji nacističke Njemačke sudjelovao velik broj mladog medicinskog osoblja koje na taj način prekršilo temeljna načela medicinske struke [6].

4. EUTANAZIJA DEFINIRANA ZAKONIMA

Zbog rastućeg trenda starenja stanovništva pojačava se pritisak javnosti koji vodi prema ozakonjenju eutanazije. Kada se radi o životu čovjeka kao jednoj od najvećih vrijednosti, a u vezi sa pitanjem eutanazije potrebno je pronaći pravna, ali i moralna rješenja te dvojbe. Treba li aktivnu eutanaziju i dalje kažnjavati kao ubojstvo ili kao pomoć pri samoubojstvu kada bolesnik sam izvršava eutanaziju, ali sredstvima koje mu priprema medicinsko osoblje ili ju treba tretirati kao privilegirano ubojstvo. Kod pasivne eutanazije možemo si postaviti pitanje: treba li kažnjavati nepružanje medicinske pomoći od strane medicinskog osoblja ili ih osloboditi od odgovornosti?

Većina država ne vodi računa u kaznenom zakonodavstvu o eutanaziji pa eutanaziranje kažnjava kao i svako drugo ubojstvo. Manji broj kaznenog zakonodavstva prihvaća eutanaziju i ne kažnjava onoga tko pomaže drugome izvršiti eutanaziju dok jedan dio kaznenog zakonodavstva zemalja ubojstvo na zahtjev blaže kažnjavaju [9].

4.1. Nizozemska

Od 2002. godine eutanazija i pružanje pomoći u samoubojstvu je regulirano zakonom i više nije kažnjivo, do čega se došlo nakon više od 30 godina raspravljanja o eutanaziji. Da bi se izvršila eutanazija mora se poštivati nekoliko kriterija koji su:

- pacijent mora biti svjestan svog zahtjeva za eutanazijom
- eutanazija mora biti dobrovoljna
- bolesnik mora imati kronična stanja bolesti koja izazivaju intenzivnu fizičku bol ili psihološku patnju
- liječnik mora obavijestiti bolesnika o svom zdravstvenom stanju i očekivanom trajanju života da bi zajedno došli do zaključka da eutanaziji ne postoji razumna alternativa.
- o odluci mora biti konzultiran još jedan liječnik a sve se mora prijaviti vlastima [9].

4.2. Sjedinjene Američke Države

Eutanazija nije dozvoljena u SAD-u osim u 5 država i to: Oregon, Washington, Montana, Vermont, California.

Prva država koja je legalizirala eutanaziju bila je Oregon 1997. godine uz određene uvjete:

- svjesno izražena volja pacijenta
- pacijent stariji od 18 godina
- bolest u terminanoj fazi sa očekivanim životnim vijekom manjim od 6 mjeseci
- eutanazija se provodi smrtonosnom dozom lijekova i zakonski se ne smatra samoubojstvom već dostojanstvenom smrću [9].

4.3. Belgija

Belgijsko zakonodavstvo slično je Nizozemskom. U Belgiji je eutanazija dopuštena od 2002. godine mentalno sposobnim ljudima koji boluju od neizlječivih bolesti, a koje uzrokuju nepodnošljivu fizičku ili psihičku patnju [9].

4.4. Švicarska

Švicarsko zakonodavstvo zabranilo je eutanaziju, ali je dopušteno samoubojstvo uz pomoć. U praksi samoubojstvo uz pomoć kažnjivo je u koliko se izvršava iz „sebičnih“ razloga. Potpomognuto samoubojstvo nije jasno regulirano i ne postoje posebne zakonske odredbe kojima bi bili određeni uvjeti kada pacijent može zatražiti potpomognuto samoubojstvo [9].

U Švicarskoj potpomognuto samoubojstvo pruža 6 aktivnih institucija sa različitim kriterijima odabira kandidata. Od njih 6 samo 3 institucije ograničavaju postupak potpomognutog samoubojstva za smrtno bolesne pacijente, a 4 institucije pružaju uslugu i strancima. Po švicarskoj procjeni u razdoblju od 2008. do 2012. godine stranci su činili dvije trećine svih slučajeva potpomognutog samoubojstva. Pružanje usluge potpomognutog samoubojstva u zemlju je privuklo velik broj stranih pacijenata koje nazivamo „turisti samoubojice“. Na primjer u Velikoj Britaniji „odlazak u Švicarsku“ je eufemizam za potpomognuto samoubojstvo [9].

Potpomognuto samoubojstvo dozvoljeno je i pacijentima sa psihičkim bolestima pod uvjetom da imaju nalaz psihijatra koji zahtjeva švicarski Vrhovni sud [9].

4.5. Hrvatska

Eutanazija je uvijek vezana uz temeljno ljudsko pravo, a to je pravo na život. Temeljni zakon Republike Hrvatske koji kaznenopravno uređuje eutanaziju je Kazneni zakon. Eutanazija se tumači kao pomoć pri umiranju neizlječivih teško bolesnih osoba pa iz kaznenog zakona proizlazi da su kaznena djela vezana za eutanaziju sudjelovanje u samoubojstvu i usmrćenje na zahtjev [10].

Kazneni zakon sudjelovanje u samoubojstvu kažnjava kaznom zatvora do 3 godine. Radi se o privilegiranom kaznenom djelu gdje je zaprečena blaža kazna, a privilegirajuće okolsnosti su teško zdravstveno stanje žrtve, ozbiljan i izričit zahtjev i susjećanje počinitelja [10].

Kaznenim zakonom regulirano je i kazneno djelo na zahtjev koje ustvari najbolje odgovara pojmu eutanazije. Kazneno djelo je počinjeno nad teško bolesnim osobama iz suosjećanja uz prethodni izričiti zahtjev koji je nedvosmislen [10].

Eutanaziju vrši treća osoba u odnosu na pacijenta i iz tog razloga se ona može izjednačavati samo sa kaznenim djelom „usmrćenje na zahtjev“. Iz naprijed navedenog jasno je da je eutanazija u Republici Hrvatskoj zabranjena [10].

5. HOSPICIJ

Hospicij se pojavljuje u prošlosti kao mjesto gostoprimstva za bolesne i nemoćne odrasle ljude u okviru vjerske ustanove koje su osiguravale smještaj istih. U 19. stoljeću u Francuskoj i Velikoj Britaniji to gostoprimstvo se pretvorilo u „kuću umiranja“. Danas hospicij ima različito značenje u različitim zemljama. Prvi moderni hospicij koji poznajemo otvoren je u Velikoj Britaniji u drugoj polovici dvadesetog stoljeća. On ujedinjuje najviša medicinska postignuća i ljudsko suosjećanje. Hospicij je danas etička alternativa za eutanaziju [11].

U Sjevernoj Americi pojavljuju se novi nazivi i to palijativna medicina i palijativna skrb.

Palijativna medicina je nova grana medicine koja proučava postupak s bolesnicima sa nepovoljnom dijagnozom. Njeno je težište kvaliteta života pacijenta do smrti kao i njegove obitelji. Prevladava mišljenje da se načela palijativne medicine trebaju integrirati u većinu medicinskih struka [12].

Pod palijativnom skrbi podrazumijevamo skrb koju pacijentu pruža medicinski tim koji uključuje liječnike, medicinske sestre, fizioterapeute, socijalne radnike, svećanike i dragovoljce. Svjetska Zdravstvena Organizacija proširuje definiciju: „palijativna skrb naglašava život i gleda na umiranje kao na normalan proces, oslobađa od mučnih simptoma, daje psihološku, duhovnu i socijalnu pomoć bolesniku i njegovoj obitelji, a pomaže i obitelj u vrijeme žalovanja“ [12].

Pomalo se počinje prihvaćati da je smrt sastavni dio života odnosno krajnji dio života koji završava smrću pa ga treba živjeti na kvalitetan način, a nije toliko bitna njegova dužina.

6. CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Ciljevi istraživanja u radu su:

- 1. Utvrditi poznavanje eutanazije studenata fizioterapije.*
- 2. Ispitati stavove studenata fizioterapije o eutanaziji i smrti.*
- 3. Analizirati i prikazati dobivene rezultate.*

7. ISPITANICI I METODE RADA

Anketno istraživanje poznavanja eutanazije provedeno je među studentima fizioterapije prve, druge i treće godine na Sveučilištu Sjever. Anketa je započela 30. srpnja 2021. i trajala je zaključno do 24. kolovoza 2021. godine.

Anketno istraživanje provedeno je na uzorku od 102 studentice i studenta (N=102), različitih starosnih skupina. Anketa je sadržavala jednostavna i kratka pitanja sa više ponuđenih odgovora. Provedena je u online obliku pomoću google docs dokumenta, a rješavanje ankete bilo je potpuno anonimno. U opisu ankete (koji se nalazio na početku) navedene su upute za ispunjavanje, svrha i cilj te vrijeme potrebno za ispunjavanje ankete (oko 10 minuta). Analiza podataka dobivenih anketom rađena je pomoću programa Google Docs.

Anketa se temeljila na dobrovoljnom sudjelovanju ispitanika. Za analizu stavova ispitanika korištena je Likertova skala, a pitanja su djelo autora rada.

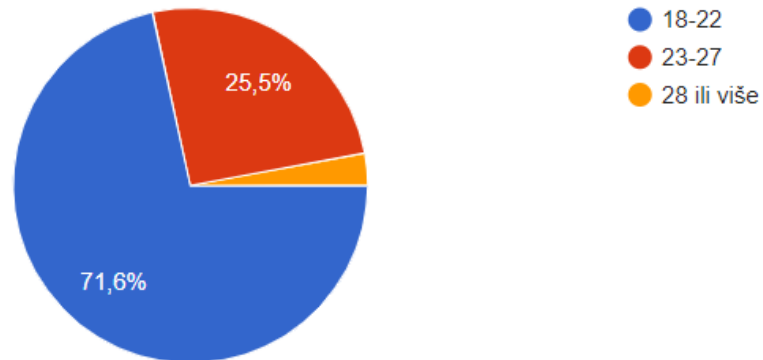
Online anketa sadržavala je petnaest pitanja zatvorenog tipa. Prva četiri anketna pitanja sadržavala su osobne podatke studenata: dob, spol, godina studija i radni status. Peto, šesto sedmo i osmo pitanje utvrđivalo je znanje i stajalište studenata o eutanaziji, smrti, vječnom životu i smrti kao temeljnom ljudskom pravu. Deveto, deseto i jedanaesto pitanje odnosi se na osobnu odluku studenata o mogućnosti vlastitog eutanaziranja, eutanaziranja bliske osobe i stava o legalizaciji eutanazije u Republici Hrvatskoj. Preostala četiri pitanja sadrže tvrdnje teološkog, zdravstvenog, pravnog i etičkog tipa.

8. REZULTATI

Od ukupnog broja ispitanika 102 (100%), 73 ispitanika (71.6%) spada u dobnu skupinu od 18 do 22 godine, 26 ispitanika (25.5%) spada u dobnu skupinu od 23 do 27 godina i 3 ispitanika (2.9%) spada u dobnu skupinu od 28 godina ili više (Grafikon 1).

Vaša starosna dob je

102 odgovora

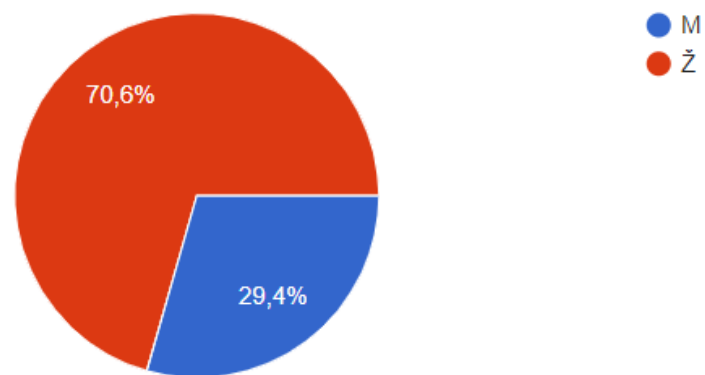

Grafikon 1. Raspodjela ispitanika po starosnoj dobi.

Od ukupnog broja ispitanika 102 (100%), 72 ispitanika (70,6%) ženskog je spola i 30 ispitanika (29,4%) muškog je spola (Grafikon 2).

Spol

102 odgovora

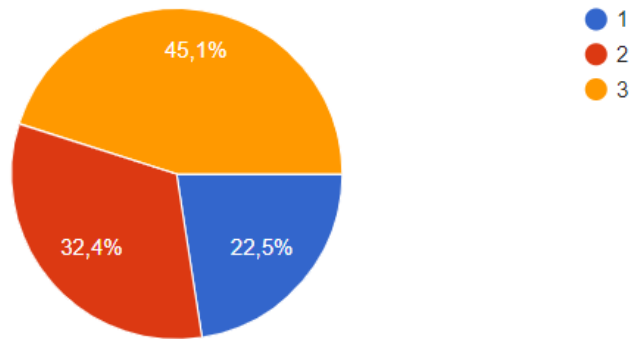

Grafikon 2. Raspodjela ispitanika po spolu.

Od ukupnog broja ispitanika 102 (100%), 23 ispitanika (22.5%) prva je godina studija, 33 ispitanika (32.4%) druga je godina studija i 46 ispitanika (45.1%) treća je godina studija (Grafikon 3).

Na kojoj ste godini studija

102 odgovora

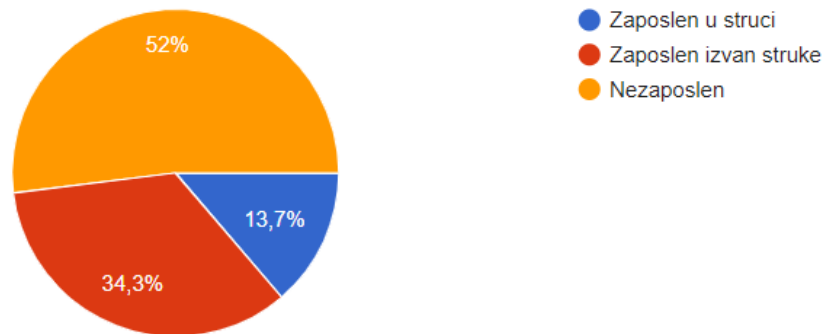

Grafikon 3. Raspodjela ispitanika po godini studija.

Od ukupnog broja ispitanika 102 (100%), 14 ispitanika (13.7%) zaposleno je u struci, 35 ispitanika (34.3%) zaposleno je izvan struke te 53 ispitanika (52%) nije zaposleno (Grafikon 4).

Vaš radni status

102 odgovora

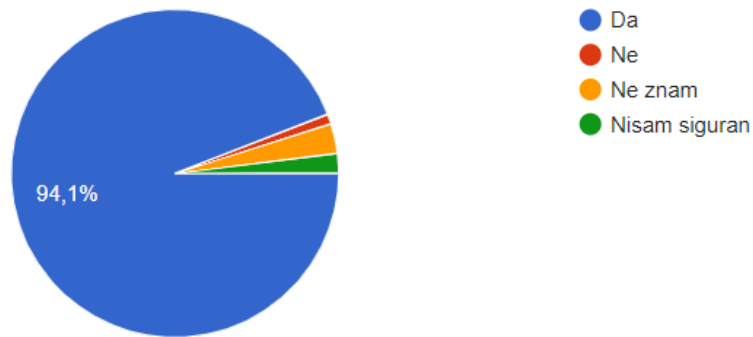

Grafikon 4. Raspodjela ispitanika po radnom statusu.

Na pitanje „Znate li što je „Eutanazija““, Od ukupno 102 ispitanika, 96 ispitanika (94.1%) zna što je eutanazija, 4 ispitanika (3.9%) ne zna što je eutanazija i 2 ispitanika (2%) nije sigurno (Grafikon 5).

Znate li što je „Eutanazija“?

102 odgovora

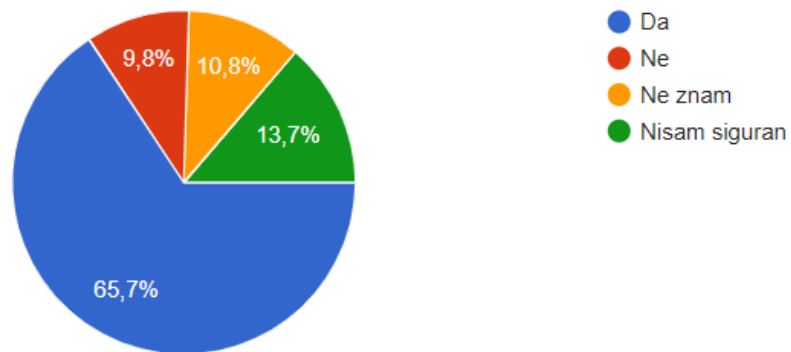

Grafikon 5. Raspodjela ispitanika po znanju o eutanaziji.

Od ukupnog broja ispitanika 102 (100%), 67 ispitanika (65.7%) odgovorilo je da, 10 ispitanika (9.8%) odgovorilo je ne, 11 ispitanika (10.8%) odgovorilo je da ne zna, 14 ispitanika (13.7%) odgovorilo je da nije sigurno (Grafikon 6).

Ima li čovjek pravo odlučivati kada će prestati živjeti?

102 odgovora

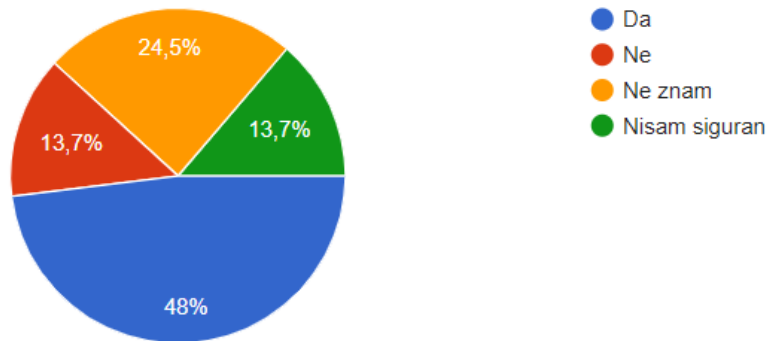

Grafikon 6. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.

Od ukupnog broja ispitanika 102 (100%), 49 ispitanika (48%) vjeruje da postoji život i poslije smrti, 14 ispitanika (13.7%) ne vjeruje, 25 ispitanika (24.5%) ne zna, 14 (13.7%) ispitanika nije sigurno da postoji život i poslije smrti (Grafikon 7).

Vjerujete li da postoji život i poslije smrti?

102 odgovora

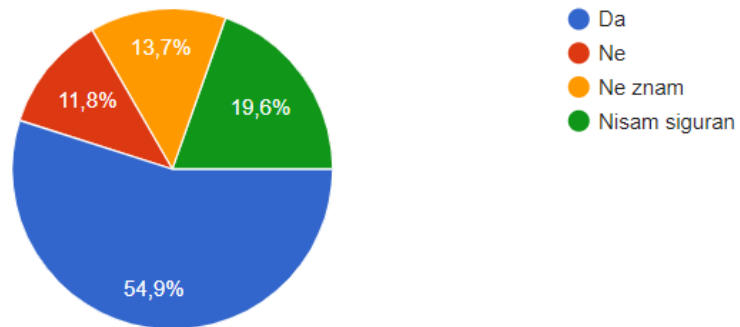

Grafikon 7. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.

Od ukupnog broja ispitanika 102 (100%), 56 ispitanika (54.9%) odgovorilo je da smrt treba biti temeljno ljudsko pravo, 12 ispitanika (11.8%) odgovorilo je ne, 14 ispitanika (13.7%) odgovorilo je da ne zna i 20 ispitanika (19.6%) nije sigurno treba li biti pravo na smrt temeljno ljudsko pravo (Grafikon 8).

Ako je pravo na život temeljno ljudsko pravo treba li pravo na smrt biti temeljno ljudsko pravo?

102 odgovora

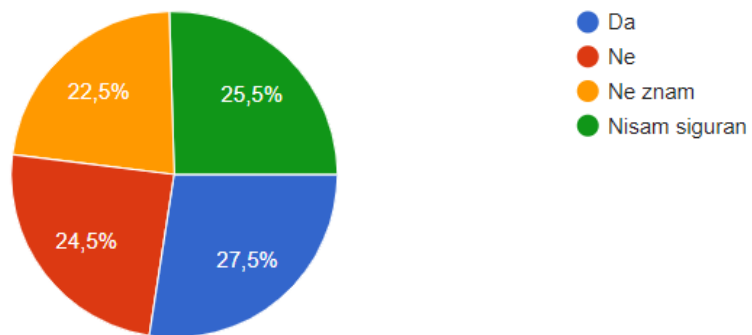

Grafikon 8. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.

Od ukupnog broja ispitanika 102 (100%), 28 ispitanika (27.5%) odgovorilo je da bi tražilo eutanaziju, 25 ispitanika (24.5%) odgovorilo je ne, 23 ispitanika (22.5%) ne zna i 26 ispitanika (25.5%) nije sigurno bi li tražili eutanaziju (Grafikon 9).

Da ste neizlječivo bolesni da li biste tražili eutanaziju?

102 odgovora

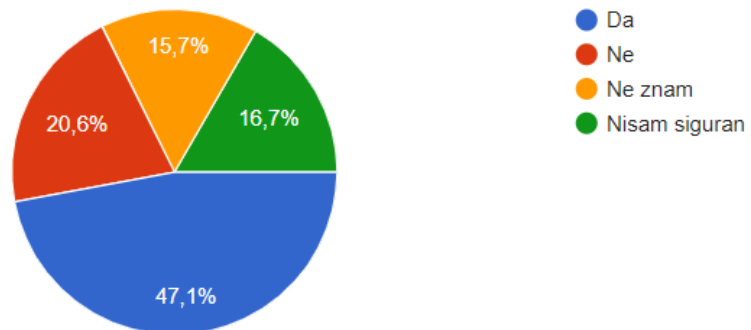

Grafikon 9. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.

Od ukupnog broja ispitanika 102 (100%), 48 ispitanika (47.1%) odgovorilo je da treba legalizirati eutanaziju u Republici Hrvatskoj, 21 ispitanik (20.6%) odgovorio je ne, 16 ispitanika (15.7%) ne zna, 17 ispitanika (16.7%) nije sigurno treba li legalizirati eutanaziju (Grafikon 10).

Treba li legalizirati eutanaziju u Republici Hrvatskoj?

102 odgovora

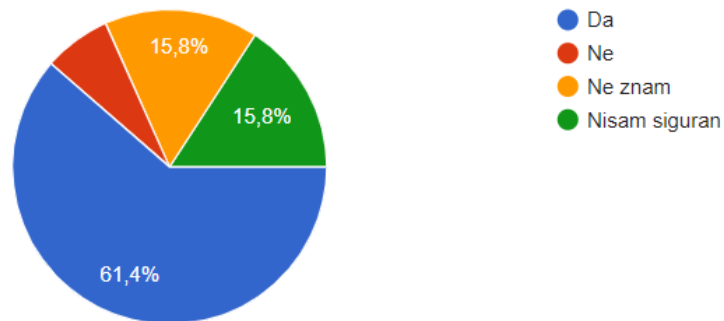

Grafikon 10. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.

Od ukupnog broja ispitanika 102 (100%), 62 ispitanika (61.4%) odgovorilo je da bi omogućili eutanaziju u zemljama koje su legalizirale taj postupak, 7 ispitanika (6.9%) odgovorilo je ne, 16 ispitanika (15.8%) ne zna, 16 ispitanika (15.8%) nije sigurno bi li omogućilo eutanaziju u zemljama koje su legalizirale taj postupak (Grafikon 11).

Da vam je bliska osoba neizlječivo bolesna i trpi jake bolove biste li joj omogućili eutanaziju u zemljama koje su legalizirale taj postupak?

101 odgovor

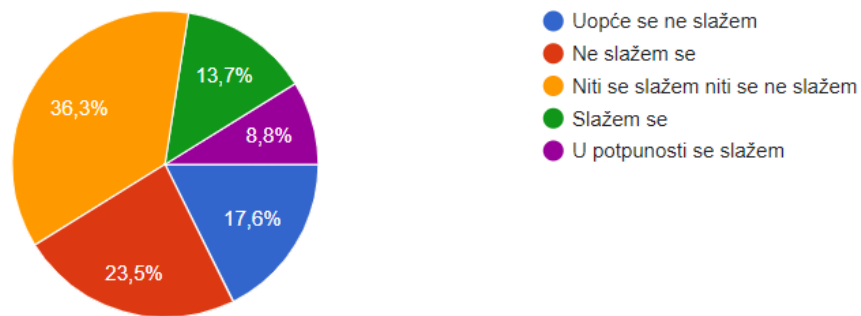
Grafikon 11. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.

U sljedećim grafikonima prikazan je stupanj slaganja ili ne slaganja sa postavljenom tvrdnjom.

Od ukupnog broja ispitanika 102 (100%), 18 ispitanika (17.6%) odgovorilo je da se uopće ne slaže sa navedenom tvrdnjom, 24 ispitanika (23.5%) ne slaže se, 37 ispitanika (36.3%) niti se slaže niti se ne slaže, 14 ispitanika (13.7%) slaže se i 9 ispitanika (8.8%) u potpunosti se slaže sa navedenom tvrdnjom (Grafikon 12).

Život nam je podario Bog i on ga jedino može prekinuti.

102 odgovora

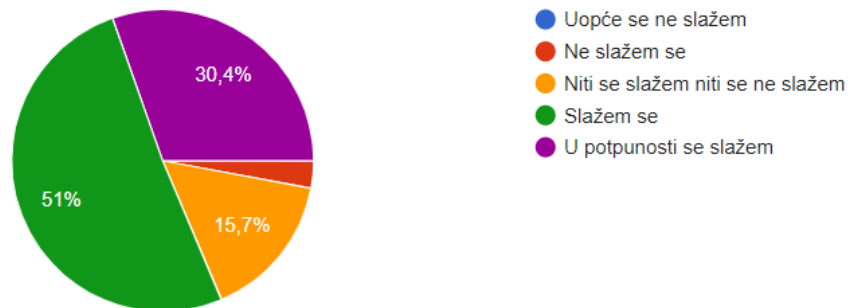

Grafikon 12. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.

Od ukupnog broja ispitanika 102 (100%), 0 ispitanika (0%) uopće se ne slaže sa navedenom tvrdnjom, 3 ispitanika (2.9%) ne slaže se, 16 ispitanika (15.7%) niti se slaže niti se ne slaže, 52 ispitanika (51%) slaže se i 31 ispitanik (30.4%) u potpunosti se slaže sa navedenom tvrdnjom (Grafikon 13).

Kod umirućeg bolesnika cilj liječenja treba biti smanjenje patnje i boli, a ne produljivanje života pod svaku cijenu.

102 odgovora

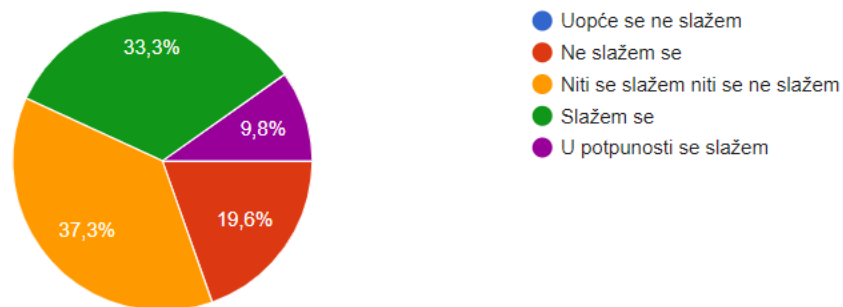

Grafikon 13. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.

Od ukupnog broja ispitanika 102 (100%), 0 ispitanika (0%) uopće se ne slaže sa navedenom tvrdnjom, 20 ispitanika (19.6%) ne slaže se, 38 ispitanika (37.3%) niti se slaže niti se ne slaže, 34 ispitanika (33.3%) slaže se, 10 ispitanika (9.8%) u potpunosti se slaže sa navedenom tvrdnjom (Grafikon 14).

Pojedini medicinski postupci prvenstveno doprinose produljenju patnje bolesnika, a ne poboljšavanju njegovu kvalitetu života.

102 odgovora

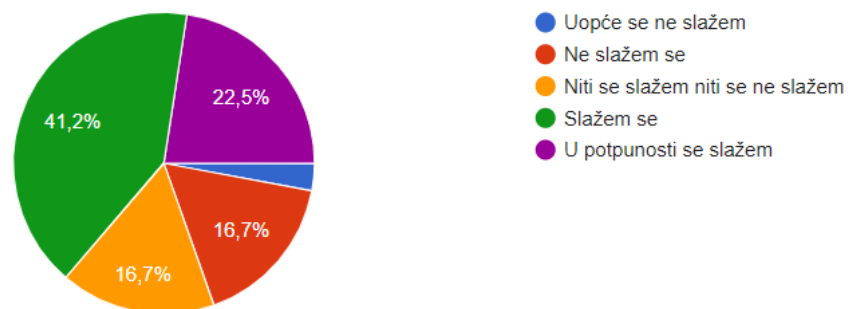

Grafikon 14. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.

Od ukupnog broja ispitanika 102 (100%), 3 ispitanika (2.9%) uopće se ne slaže sa navedenom tvrdnjom, 17 ispitanika (16.6%) ne slaže se, 17 ispitanika (16.6%) niti se slaže niti se ne slaže, 42 ispitanika (41.2%) slaže se i 23 ispitanika (22.5%) u potpunosti se slažu sa navedenom tvrdnjom (Grafikon 15).

Nitko ne može odrediti trenutak kada sigurno može potvrditi da ne postoji više nikakva šansa ozdravljenja za neizlječivo teškog bolesnika.

102 odgovora

Grafikon 15. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.

9. RASPRAVA

U ovom preddiplomskom radu analizirani su rezultati dobiveni putem online ankete koja je obuhvatila 102 studentice i studenata prve, druge i treće godine studija fizioterapije na Sveučilištu Sjever od čega su 72 studentice i 30 studenata u dobi od 18 godina pa do 28 godina i više. Na postavljeno pitanje o godini studija odgovorilo je 102 ispitanika (100%). Od ukupnog broja ispitanika sudjelovalo je 23 (22.5%) ispitanika sa prve godine, 33 (32.4%) sa druge godine studija i 46 (45.1%) sa treće godine studija što čini prevladavajući broj ispitanika. Po pitanju radnog statusa sudionika ankete dobiven je sljedeći rezultat: 14 (13.7%) ispitanika zaposleno je u zdravstvenoj struci, 35 (34.3%) ispitanika zaposleno je izvan struke, a najveći broj 53 (52%) ispitanika nije zaposleno. Iz dobivenog rezultata vrlo je lako zaključiti da će studentice i studenti, ispitanici ove ankete koji su nezaposleni prevladati u svojim stavovima i mišljenjima nasuprot zaposlenih u struci i zaposlenih izvan struke. Bitno je uočiti da je razlika između nezaposlenih i zaposlenih u struci 38.3%.

U sljedećem pitanju „ znate li što je eutanazija?“ velika većina ispitanika, njih 96 (94.1%) odgovorilo je pozitivno dok je svega 6 (5.9%) ispitanika odgovorilo da ne zna ili nije sigurno što je eutanazija. Iz navedenog rezultata proizlazi da velika većina kolegica i kolega je dobro upoznata sa pojmom eutanazije. Na pitanje „ ima li čovjek pravo odlučivati kada će prestati živjeti“ 67 (65.7%) ispitanika smatra da čovjek ima pravo odlučiti o prestanku vlastitog života dok 10 (9.8%) ispitanika smatra da čovjek nema pravo odlučiti o prestanku vlastitog života, 11 (10.8%) ispitanika ne zna, a 14 (13.7%) ispitanika nije sigurno da čovjek ima pravo odlučiti o prestanku vlastitog života. Iz naprijed navedenog vidljivo je da prevladava mišljenje ispitanika po kome čovjek ima pravo odlučiti o prestanku vlastitog života. Na pitanje o postojanju života poslije smrti odgovori su više disperzirani i to: 49 (48%) ispitanika odgovorilo je potvrdno, 14 (13.7%) ispitanika odgovorilo je negativno, 25 (24.5%) ispitanika ne zna, a 14 (13.7%) ispitanika nije sigurno. Iz navedenih odgovora vrlo je lako uočiti da nešto manje od polovice ispitanika odnosno 48% vjeruje u postojanje života poslije smrti, a 52% ne zna, nije sigurno ili ne vjeruje. Pravo na život je temeljno ljudsko pravo, a odgovori treba li pravo na smrt biti temeljeno ljudsko pravo su sljedeći: 56 (54.9%) ispitanika se slaže da je pravo na smrt temeljno ljudsko pravo, 12 (11.8%) ima negativno mišljenje, 14 (13.7%) ne zna, a 20 (19.6%) nije sigurno. Iz dobivenog rezultata možemo zaključiti da je prema većinskom mišljenju ispitanika od 54.9% pravo na smrt temeljno ljudsko

pravo. Ovdje treba napomenuti da je visok postotak ispitanika 19.6% koji nisu sigurni. Zanimljiva je podjela odgovora kada bi se ispitanici pronašli u hipotetskoj situaciji da moraju u neizlječivoj bolesti izabrati eutanaziju kao ishod. 28 (27.5%) ispitanika odlučilo se je za eutanaziju, 25 (24.5%) ispitanika ne želi eutanaziju, 23 (22.5%) ne zna i 26 (25.5%) ispitanika nije sigurno. Po pitanju legalizacije eutanazije u Republici Hrvatskoj studenti fizioterapije smatraju sljedeće: 48 (47.1%) ispitanika izrazilo je pozitivno mišljenje, 21 (20.6%) ispitanika izrazilo je negativno mišljenje, 16 (15.7%) ispitanika ne zna, a 17 (16.7%) ispitanika nije sigurno. Na sljedeće pitanje o omogućavanju eutanazije bliskoj osobi u zemljama koje su legalizirale taj postupak dobiveni su sljedeći odgovori: 62 (61.4%) ispitanika omogućilo bi eutanaziju bliskoj osobi, 7 (6.9%) ne bi omogućilo eutanaziju bliskoj osobi, 16 (15.8%) ispitanika ne zna bi li omogućilo eutanaziju bliskoj osobi, a 16 (15.8%) ispitanika nije sigurno bi li omogućilo eutanaziju bliskoj osobi. Iz dobivenih odgovora na postavljeno pitanje zanimljivo je da većina ispitanika odnosno 61.4% bi omogućilo eutanaziju bliskoj osobi a svega samo 6.9% ispitanika ne bi omogućilo eutanaziju bliskoj osobi.

U zadnjem dijelu ankete ispitanicima je omogućeno da izraze svoj stupanj slaganja ili ne slaganja sa zadanom tvrdnjom. Ponuđeno im je 5 mogućih odgovora u skladu sa Likertovom skalom i to: 1- uopće se ne slažem, 2- ne slažem se, 3- niti se slažem niti se ne slažem, 4- slažem se, 5- u potpunosti se slažem. Na tvrdnju da je život podario Bog i jedino on ga može prekinuti 18 (17.6%) ispitanika uopće se ne slaže, 24 (23.5%) ispitanika ne slaže se, 37 (36.3%) ispitanika niti se slaže niti se ne slaže, 14 (13.7%) ispitanika se slaže, a 9 (8.8%) ispitanika se u potpunosti slaže sa tvrdnjom. Na sljedeću tvrdnju da je cilj liječenja smanjenje patnje i boli a ne produljivanje života pod svaku cijenu dobiveni su sljedeći rezultati: 0 (0%) ispitanika uopće se ne slaže, 3 (2.9%) ispitanika ne slaže se, 16 (15.7%) ispitanika niti se slaže niti se ne slaže, 52 (51%) ispitanika slaže se, 31 (30.4%) ispitanika u potpunosti se slaže. Interesantno je zamjetiti da niti jedan ispitanik uopće se ne slaže sa zadanom tvrdnjom, a svega 3 (2.9%) ispitanika se ne slaže sa zadanom tvrdnjom iz čega možemo zaključiti da samo 2.9% ispitanika smatra da život treba produljiti pod svaku cijenu. Iz toga je vidljivo da velika većina pažnju pridaje kvaliteti života pacijenta a ne njegovom trajanju. Na predznanjoj tvrdnji u anketi da pojedini medicinski postupci prvenstveno doprinose produljenju patnje bolesnika, a ne poboljšavaju kvalitetu njegova života dobiveni su sljedeći odgovori: 0 (0%) ispitanika uopće se ne slaže sa navedenom tvrdnjom, 20 (19.6%) ispitanika ne slaže se sa navedenom tvrdnjom, 38 (37.3%) ispitanika niti se slaže niti se ne slaže sa navedenom tvrdnjom, 34 (33.3%) ispitanika slaže se sa navedenom tvrdnjom, 10 (9.8%)

ispitanika u potpunosti se slaže sa navedenom tvrdnjom. Analizom odgovora dolazimo do zaključka da najveći broj ispitanika, 37.3% odgovara da niti se slaže niti se ne slaže sa postavljenom tvrdnjom što možemo reći da nemaju izgrađeni stav po tom pitanju. S postavljenom tvrdnjom uopće se ne slaže niti jedan ispitanik a svega 19.6% ispitanika je protiv navedene tvrdnje odnosno smatraju da niti jedan medicinski postupak ne doprinosi produljenju patnje bolesnika. Na zadnju tvrdnju iz ove online ankete da nitko ne može odrediti trenutak kada sigurno može potvrditi da ne postoji više nikakva šansa ozdravljenja za neizlječivo teškog bolesnika dobiveni su sljedeći odgovori: 3 (2.9%) ispitanika uopće se ne slaže, 17 (16.7%) ispitanika ne slaže se, 17 (16.7%) ispitanika niti se slaže niti se ne slaže, 42 (41.2%) ispitanika slaže se, 23 (22.5%) u potpunosti se slaže sa navedenom tvrdnjom. Iz analize dobivenih odgovora možemo vidjeti da se više polovice ispitanika slaže sa navednom tvrdnjom a svega jedna petina ispitanika smatra da je moguće utvrditi kada više sigurno ne postoji nikakva šansa ozdravljenja. Anketna pitanja su podjeljena u tri cjeline s time da u prvoj cjelini odnosno prva četiri pitanja prikupljamo podatke o ispitanicima i to: dobi, spolu, godini studija i zaposlenosti odnosno nezaposlenosti. U drugom dijelu ankete odnosno od petog pitanja zaključno sa jedanaestim pitanjem ispituje se znanje anketiranih studentica i studenata o eutanaziji, o pravu čovjeka da odlučuje o prestanku vlastita života, o pravnom aspektu eutanazije, o teološkom gledištu ispitanika, o postojanju života ispitanika i poslije smrti, o vlastitoj odluci o eutanaziji kao i u humanom postupanju prema bliskoj osobi. U zadnjem dijelu ankete ispitani su stavovi ispitanika o porijeklu života kao i o doprinosu medicine o kvaliteti života pacijenata. Sagledavajući rezultate provedene ankete možemo reći da velika većina ispitanika točnije njih 94.1% zna što je eutanazija, ovdje treba napomenuti da se radi vrlo mladim osobama odnosno studentima od kojih je većina nezaposlena i nije se susretala sa postupkom eutanazije jer ista nije legalizirana u Republici Hrvatskoj iz čega možemo zaključiti da se radi o teoretskom znanju. Većina ispitanika odnosno njih 65.7% smatra da je pravo čovjek odlučiti o prestanku vlastita života, zanimljivo je da bi u slučaju neizlječive bolesti 27.5% ispitanika tražilo eutanaziju dok se 47.1% ispitanika izjasnilo da podržava legalizaciju eutanazije u Republici Hrvatskoj a pomoć neizlječivo bolesnoj bliskoj osobi u eutanaziranju u zemljama sa legalnom eutanazijom pružilo bi čak 61.4% ispitanika, što daje približno isti rezultat kao i razmišljanje o pravu čovjeka na odluku o prestanku života (65.7%).

10. ZAKLJUČAK

Eutanazija kao pojam u staroj Grčkoj iz koje i potječe podrazumijevala je bezbolnu prirodnu smrt. Eutanazijom se završava život pacijenta po određenim principima i pod određenim okolnostima u kojima medicina ne može izlječiti ili osigurati dostojanstven život. Najčešća podjela eutanazije je na dobrovoljnu, nedobrovoljnu i protuvoljnu. Po drugoj podjeli može biti aktivna ili pasivna, a po trećoj direktna ili indirektna. U zemljama kojima je eutanazija legalna definicije su različite od zemlje do zemlje. Potrebno je napomenuti da u našoj zemlji eutanazija nije legalna.

Eutanazija je utjecala na razvoj biomedicinske etike. Stotinama godina Hipokratova zakletva koristila se kao izričita zabrana eutanazije i bilo koje pomoći liječnika pri umiranju. U današnje vrijeme stavovi o eutanaziji su promjenjeni. Možemo reći da današnja bioetika ima dobronamjeran odnos prema eutanaziji. Pristalice eutanazije smatraju da se ljudsko dostojanstvo može sačuvati jedino eutanazijom, ali eutanazijom uklanjamo i samog pacijenta, a ne samo nepodnošljive fizičke boli koje isti trpi i to se protivi moralnim aspektima medicine. Protivnici eutanazije smatraju da je alternativa za pacijenta sa nepovoljnom dijagnozom hospicij odnosno palijativna medicina i palijativna skrb. Težište palijativne medicine kvaliteta je života pacijenta i njegove obitelji do smrti. Pod palijativnom skrbi podrazumijevamo skrb koju pacijentu pruža medicinski tim liječnika, medicinskih sestara, fizioterapeuta, socijalnih radnika, svećanika i dragovoljaca. Počinje se prihvaćati da je smrt sastavni dio života odnosno krajnji dio života koji završava smrću pa takav život treba živjeti na kvalitetan način s time da nije toliko važna sama njegova dužina.

Prema dobivenim rezultatima anketnog istraživanja možemo zaključiti da ispitanici nisu u dovoljnoj mjeri educirani o pojmu eutanazije. To je vrlo lako vidljivo kada se vide njihovi stavovi vezani za eutanaziju koji su vrlo podjeljeni s time da je važno naglasiti da je dosta ispitanika izrazilo svoju neodlučnost (niti se slažem niti se ne slažem/ nisam siguran). Ukoliko prihvaćamo palijativnu medicinu kao alternativu eutanaziji onda možemo zaključiti, a temeljem rezultata istraživanja, da je potrebno pojačati edukaciju o navedenoj temi.

11. LITERATURA

- [1] K. Turković, S. Roksandić Vidlička, A. Maršavelski: Eutanazija i potpomognuto samoubojstvo- etičke dileme kriminalne politike, Izvorni znanstveni rad, 2010.
- [2] H. Ozcelik, O. Tekir, S. Samancioglu, C. Fadiloglu, E. Ozkara: Nursing Students' Approaches Toward Euthanasia, Dostupno na: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25084711/> (12.06.2021.)
- [3] I. Šegota: Nova medicinska etika i eutanazija, Medicinski fakultet Rijeka, Izvorni znanstveni rad, 1996. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/31930> (12.06.2021.)
- [4] M. Marinić: Loše stanje organizma kao "dovoljan argument za eutanaziju osobe s invaliditetom, Obnovljeni Život : časopis za filozofiju i religijske znanosti, Vol. 62 No. 2, 2007. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/12050> (14.06.2021.)
- [5] V. Devetak: Eutanazija, Crkva u svijetu, Vol. 12, No. 2, 1977. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/90975> (14.06.2021.)
- [6] F. Carević: Terminalni bolesnici pred izazovima eutanazije i implementacije ključnih bioetičkih dokumenata zaštite dostojanstva umirućih, 2017., postdiplomski specijalistički, Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu, Đakovo
- [7] M. Brkljačić, M. Šamija, B. Belev, M. Strnad, T. Čengić: Palijativna medicina: Temeljna načela i organizacija, Klinički pristup terminalnom bolesniku, Medicinska etika, Sveučilište u Rijeci, Zaklada Onkologija, 2015.
- [8] R. Tadijan: Pravo na život ili pravo na izbor, završni rad, Osijek, 2018. Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:287834> (24.06.2021.)
- [9] M. P. Reis de Castro, G. C. Antunes, L. M. P. Marcon: Euthanasia and assisted suicide in western countries: a systematic review, 2016. Dostupno na: <https://www.scielo.br/j/bioet/a/DhvhJgpN9ykykc9L8cpFtxN/?format=pdf&lang=en> (1.07.2021.)
- [10] E. Filipas. EUTANAZIJA U PRAKSI EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA, diplomski rad. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Pravni fakultet; 2016. Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:118:013126> (07.07.2021.)

[11] D. Duraković: Eutanazija u dječjoj dobi, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, Hrvatska, Europski časopis za bioetiku, Vol. 5 No. 2, 2014. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/134790> (12.07.2021.)

[12] A. Jušić: Eutanazija, Hrvatsko društvo za hospicij/palijativnu skrb, Revija za socijalnu politiku, Vol. 9 No. 3, 2002. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/30103> (12.07.2021.)

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Raspodjela ispitanika po starosnoj dobi.	12
Grafikon 2. Raspodjela ispitanika po spolu.	13
Grafikon 3. Raspodjela ispitanika po godini studija.	14
Grafikon 4. Raspodjela ispitanika po radnom statusu.....	15
Grafikon 5. Raspodjela ispitanika po znanju o eutanaziji.....	16
Grafikon 6. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.	17
Grafikon 7. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.	18
Grafikon 8. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.	19
Grafikon 9. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.	20
Grafikon 10. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.	21
Grafikon 11. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.	22
Grafikon 12. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.	23
Grafikon 13. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.	24
Grafikon 14. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.	25
Grafikon 15. Odgovori ispitanika na postavljeno pitanje.	26

PRILOZI

Prilog 1: Google docs online anketa

Stavovi studenata fizioterapije o eutanaziji

Poštovane kolegice i kolege, molim Vas da odvojite malo Vašeg dragocjenog vremena i da mi ispunjavanjem ove ankete pomognete u izradi mog preddiplomskog završnog rada . Anketa je anonimna i koristit će se isključivo u svrhu izrade preddiplomskog završnog rada. Unaprijed Vam se zahvaljujem.

Vaša starosna dob je:

- 18-22
- 23-27
- 28- ili više

Spol:

- Muško
- Žensko

Na kojoj ste godini studija:

- 1
- 2
- 3

Vaš radni status:

- Zaposlen u struci
- Zaposlen izvan struke
- Nezaposlen

Znate li što je „Eutanazija“?

- Da
- Ne
- Ne znam
- Nisam siguran

Ima li čovjek pravo odlučivati kada će prestati živjeti?

- Da
- Ne
- Ne znam
- Nisam siguran

Vjerujete li da postoji život i poslije smrti?

- Da
- Ne
- Ne znam
- Nisam siguran

Ako je pravo na život temeljno ljudsko pravo treba li pravo na smrt biti temeljno ljudsko pravo?

- Da
- Ne
- Ne znam
- Nisam siguran

Da ste neizlječivo bolesni da li biste tražili eutanaziju?

- Da
- Ne
- Ne znam
- Nisam siguran

Treba li legalizirati eutanaziju u Republici Hrvatskoj?

- Da
- Ne
- Ne znam
- Nisam siguran

Da vam je bliska osoba neizlječivo bolesna i trpi jake bolove biste li joj omogućili eutanaziju u zemljama koje su legalizirale taj postupak?

- Da
- Ne
- Ne znam
- Nisam siguran

Odgovorima na zadane tvrdnje izrazite stupanj svog slaganja ili neslaganja (1=uopće se ne slažem;2= ne slažem se; 3=ni se slažem niti se ne slažem; 4= slažem se; 5=u potpunosti se slažem)

Život nam je podario Bog i on ga jedino može prekinuti.

- Uopće se ne slažem
- Ne slažem se
- Slažem se
- U potpunosti se slažem

Kod umirućeg bolesnika cilj liječenja treba biti smanjenje patnje i boli, a ne produljivanje života pod svaku cijenu.

- Uopće se ne slažem
- Ne slažem se
- Slažem se
- U potpunosti se slažem

Pojedini medicinski postupci prvenstveno doprinose produljenju patnje bolesnika, a ne poboljšavanju njegovu kvalitetu života.

- Uopće se ne slažem
- Ne slažem se
- Slažem se
- U potpunosti se slažem

Nitko ne može odrediti trenutak kada sigurno može potvrditi da ne postoji više nikakva šansa ozdravljenja za neizlječivo teškog bolesnika.

- Uopće se ne slažem
- Ne slažem se
- Slažem se
- U potpunosti se slažem

—
MORON
ALISSBAINO
—

Sveučilište
Sjever

—
SVEUČILIŠTE
SIEVER
—

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Kristijan Bradač (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom Radovi studenata fizioterapije o eutanoziji (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Kristijan B
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, Kristijan Bradač (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom Radovi studenata fizioterapije o eutanoziji (upisati naslov) čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Kristijan B
(vlastoručni potpis)